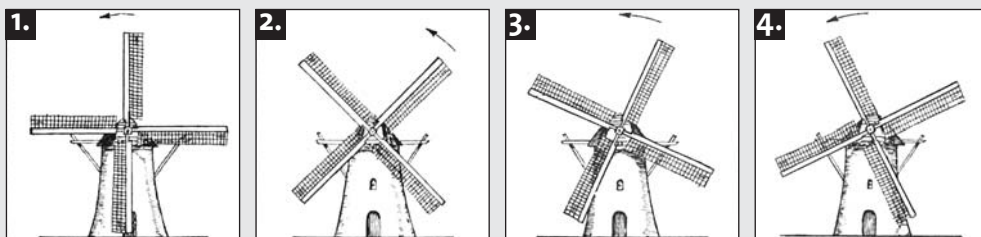

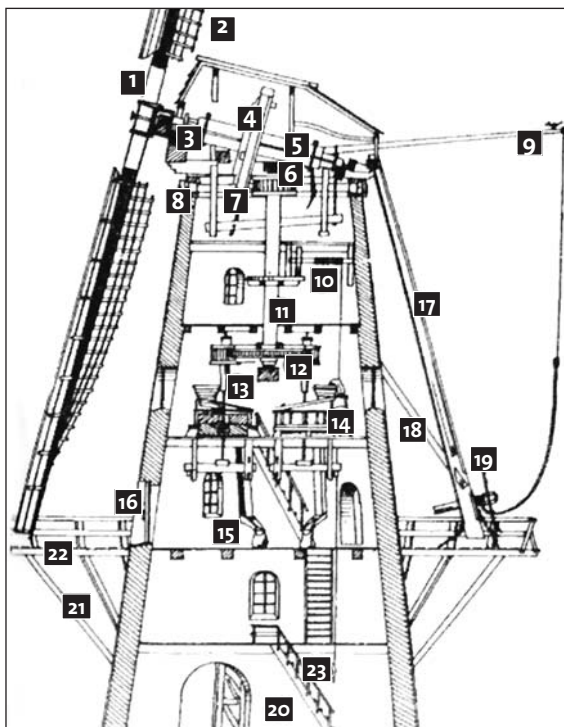
Vier karakteristieke wiekstanden leggen uit wat er aan de hand is.

1. De rechtstand van de wieken betekent rust voor korte duur tijdens een werkperiode.
2. De wieken staan overkruis, dat is rust voor langere duur.
3. De molen staat in vreugd. De komende wiek staat dan vóór de hoogste stand. Deze wordt gebruikt bij geboorte, trouw en andere lokale of nationale feestelijkheden.
4. De rouwstand van de wieken. De komende wiek staat dóór het hoogste punt heen. Deze wordt gebruikt bij overlijden en bij lokale en nationale herdenkingen.

Het jaar 2011 heeft in de provincie Zuid-Holland een cultureel thema meegekregen: Leve de Molens. Om de molens nadrukkelijk voor het voetlicht te brengen, is op Goeree-Overflakkee besloten in september tien avonden lang een zogeheten verlichte molen- en boerderijenroute te organiseren. Een van de activiteiten daarbij is dat vier molens extra fraaie molenvlaggen ontvangen. Deze zijn geschilderd door groepen kinderen van vier basisscholen uit elke gemeente één. Drie kunstenaars op het eiland - Joep Luijckx, Marlies Verda en Mirian Zimmerman - begeleiden hen daarbij.

Meer informatie over de molens op Goeree-Overflakkee, het werk van de Molenstichting en over de windturbines van Deltawind kunt u vinden op de websites: www.gomolens.nl en www.deltawind.nl.

1. roede	7. vang	13. steenspil	19. kruiwiel
2. wiek	8. kruiwerk	14. maalwerk	20. invaartdeur
3. halslager	9. wipstok	15. meelpijp	21. schoor
4. bovenwiel	10. leiwerk	16. stellingdeur	22. stelling
5. bovenas	11. spil	17. staart	23. luitouw
6. schijfloop	12. spoorwiel	18. schoor	

De Vlaamse schuur

Een schuurtype dat veel op Goeree voorkwam en nog steeds her en der rondom Ouddorp is te vinden, is de schuur met een zogeheten langsdeel. Een langsdeelschuur heeft een dorsvloer of deel over de gehele lengte van de schuur en in één van de zijbeuken. Aansluitend op deze langsdeel bevinden zich in de korte achtergevel de hoge inrijdeuren en in de korte schuurgevel aan de kant van het woonhuis de iets lagere uitrijdeuren. Om met weer lege karren en wagen de schuur uit te kunnen rijden, moesten de deuren natuurlijk royaal open gezet kunnen worden. Vandaar dat bij dit soort schuren, waaraan tevens het woonhuis is vastgebouwd, het huis ten opzichte van de schuur versprongen is. De nok van beide gebouwen liggen dus niet exact in elkaars verlengde.

In Ouddorp komen ook nog betrekkelijk veel langsdeelschuren voor die los van het woonhuis op het erf zijn gebouwd. Omdat de oudste exemplaren van dit type schuur in Vlaanderen voorkomen, spreekt men ook wel van een Vlaamse schuur. Op Overflakkee komt de Vlaamse schuur nagenoeg niet voor; wel weer op de andere Zuid-Hollandse eilanden en in West- en Midden-Brabant. Ook op Tholen is dit schuurtype inheems. Pas in de 18e eeuw breekt de Vlaamse schuur in Ouddorp door. Vóór die tijd kende het voormalig eilandje Goeree alleen de dwarsdeelschuren. De herbouwde schuur van het Blaeuwe Huus, het huidige VVV-kantoor in Ouddorp, is aan de buitenzijde een mooi voorbeeld van een Vlaamse of langsdeelschuur.

Het Blaeuwe Huus, Ouddorp

Van oorlog tot Deltaplan

In het begin van de oorlog hebben bewoners bij Ooltgensplaat zelf het land onder water gezet met als doel de Duitsers tegen te houden. Lang heeft dat niet geduurd. De boeren konden hun producten van de grasse grond halen. De schade bleef toen beperkt. Dat werd later anders. De

Inundatie Lorredijk, Stad aan 't Haringvliet

Tweede Wereldoorlog heeft een spoor van landschappelijke vernielingen op Goeree-Overflakkee achtergelaten. Weliswaar lag Goeree-Overflakkee niet in de frontlinie, maar was het voor de Duitse bezetting toch een belangrijk gebied. In 1942 werden bunkers op Goeree gebouwd en moest er een vrij schootsveld richting zee en richting het Volkerak komen. Daartoe werd op last van de bezetter de vissersbuurtschap Goedereede-Havenhoofd volkomen van de kaart geveegd en een aantal boerderijen en andere bebouwing rondom Ooltgensplaat afgebroken. Langs de Galatheseweg en de Oudelandsedijk bij Ooltgensplaat verzezen toen noodboerderijen en aan de Langeweg aldaar een aantal noodschuren. De opvolger van de oorspronkelijke Duitse opdrachtgever verklaarde nadien dat achteraf bezien de boerderijafbraak niet nodig was geweest...

Begin 1944 verwachtte de Duitse Generale Staf dat de geallieerden een aanval op hun kustverdedigingslinie zouden gaan ondernemen. Men ging daarbij uit van het smalste punt tussen het vasteland en Engeland. Vandaar dat deze Staf besloot een groot deel van Oost- en Midden-Flakkee onder water te gaan zetten. De bevolking was

8. Oudelandsedijk 31, Ooltgensplaat, De Slof, fam. E. en I. Philips

De Slof is gebouwd omstreeks 1820. In tegenstelling tot veel andere boerderijen in de streek heeft deze een fraai gesneden windveer langs de dakrand en een nog fraaiere, opengewerkte makelaar. De voorgevel is asymmetrisch ingedeeld en is bovendien aan een zijde lager dan aan de andere kant. De gevels van het woonhuis zijn wit gesausd. Dat contrasteert mooi met de lange houten schuur. De wanden hiervan zijn bekleed met zwarte, gepotdekselde delen. Opvallen zijn de reeks dakkapellen. Dergelijke kapellen, met een lesse-naardak, worden klimmende dakkapellen genoemd. Het is wel zo praktisch, want kapellen met platte daken kunnen gemakkelijk gaan lekken. Tot ongeveer 1995 boerde L.D. Wouters hier. Hij had veertien koeien en enkele werkpaarden. Ook was er een varken en werden kippen gehouden. Het akkerbouwbedrijf leverde aardappelen, prei, spruiten en tulpen. Ex-boer Wouters woont naast zijn vroegere dijkboerderij die nu woonboerderij is.

A. Achthuzensedijk 53, Achthuisen, molen Windlust

Deze stellingmolen is gebouwd in 1852. Een zogeheten stellingmolen is een hoge molen, die boven de omliggende bebouwing uit komt om voldoende wind te kunnen vangen. Rond de romp bevindt zich een stelling of balie. De molenaar kan vanaf de balie de kap op de wind draaien en de zeilen op de wieken vastmaken.

De namen van de molenaars zijn vanaf 1898 bekend. Vanaf 1933 tot 1991 was de molen eigendom van de firma Van Reijen & Zn., die in de molen een handel in granen, veevoeder, kunstmest en aardolieproducten dreef. De molen was toen vooral als pakhuis in gebruik. In 1981 werd de molen gerestaureerd en werd zo weer maalvaardig. De fraai vormgegeven achterbaard is een opvallend element aan deze molen. Zie ook www.gomolens.nl en www.molens.nl.

B. Achthuzensedijk 24 Achthuisen, Blijde Komst, gebr. J. en K. Mijs

De naam Blijde Komst en het jaartal 1801 staan op de sierlijke stenen hekpalen aan het begin van de met jonge bomen omzoomde korte oprijlaan. Er is geen hek, maar wel zijn er decoratief gesmede hekvleugels. Het jaartal 1801 refereert aan de voorganger van de huidige boerderij Blijde Komst. Die werd wegens ouderdom afgebroken en is in 1923-1924 herbouwd. Toen was er ook vaete, die dienst deed als waterput voor eventueel bluswater bij brand en als drinkplaats voor de koeien en paarden die toen op het bedrijf gehouden werden. Ook vóór de boerderij was er zo'n vaete. Na de ramp zijn beide waterputten gedempt.

De lijstgevel heeft karakteristieke ingezwenkte contouren en een symmetrische indeling. De vensters zijn zogenaemde T-vensters, met een groot bovenlicht en een

zonder decoratief, met hun uitgesneden hartmotief. De kapellen hebben gesneden daklijsten en vleugelstukken. Tot 1978 heeft hier de familie H.A.M. van Loon gewoond en het boerenbedrijf uitgeoefend. In de oorlog waren hier verzetstrijders en onderduikers gehuisvest, waaronder een piloot van een neergeschoten vliegtuig. De bezetters kwamen daar achter. De bewoners zijn ternauwernood van een executie gespaard gebleven. Na de familie Hulsman kwam de familie Dekker hier wonen.

G. Boutweg 1, Den Bommel, Julianahoeve, fam. H. Knoope-de Wit

Na een brand is de vorige Julianahoeve in 1903 herbouwd. Deze boerderij heeft een voor die bouwtijd karakteristieke voorgevel. Zoals bij bijna alle boerderijen is de indeling symmetrisch, met de voordeur in het midden. De bovenlichten hebben glas-inloodramen, de ramen daaronder zijn in vieren gedeeld. Opvallend zijn de zogenoemde hanenkammen, de ontlastingsstrekken boven de vensters en de deur. In de topgevel zit een rond roosvenster. De witte lijnen in het gevelvlak zijn opvallend. In 1944 is de boerderij ernstig beschadigd vanwege een explosie met als gevolg dat op 28 december 1945 met een storm de boerderij in elkaar waaide. In verband met de woningnood ná de Tweede Wereldoorlog was de boerderij pas in 1950 weer in ere hersteld.

In 'Den Bommel tussen Haringvliet en Krammer' staat te lezen dat vóór 1883 op dit adres, toen nog Schoolweg B 115, hier ene familie Mijs woonde. Daarna vestigde zich hier Janus de Wit. Zijn neef Koos nam in 1920 de boerderij over. Van 1960 tot 1995 boerde hier diens zoon Piet. Sindsdien is dit akkerbouwbedrijf van Hans Knoope en Anita de Wit, een nicht van Piet.

De Julianahoeve is een akkerbouwbedrijf. Op 80 ha worden aardappelen, tarwe, uien, suikerbieten en cichorei verbouwd. De schuur van het hoofdgebouw deed vroeger dienst als stal voor koeien en paarden. Nu zijn er cellen voor aardappelen en uien. Op de mispit aan de achterzijde van de schuur staat nog een oud varkenskot met trog.

19. Nieuwe Bloksedijk 5, Achthuizen, De Krammer, fam. N.M.G. van Nieuwenhuijzen

De boerderij is gebouwd in 1913 en verkeert nog in goede staat. De voorgevel van het woonhuis is heel bijzonder. Op de hoeken zijn verdikkingen aanwezig die lisenen worden genoemd. De van een balustrade voorziene geveltop wordt geflankeerd door kortere pilasters. Onder de schuine dakranden wordt met pleisterwerk een trapgevel gesuggereerd. Mooi zijn ook de geblokte hanenkammen

45. Westdijk 32, Dirksland, Akkerzorg, fam. J. Timmer

Het betreft hier een boerenhuis daterend rond het einde van de 19e eeuw. De benedenverdieping is mooi symmetrisch van opbouw. De bovenverdieping heeft een forse verbouwing ondergaan. De schuur is vermoedelijk van oudere datum en heeft twee zogeheten dwarsdelen. Dit houdt in dat de lengteas van de deel of dorsvloer loodrecht staat op die van de schuur. De grote inrijdeuren in de zijgevel van de schuur - mendeuren in het Flakkees - geven toegang tot de dorsvloeren. Nagenoeg alle schuren op Overflakkee, zowel de oude als de jongere, bezitten dwarsdelen. Vaak zijn in de grote deuren kleine toegangsdeurtjes aangebracht, die hier klinket heten. Dat kleine deurtje verschafte een praktische toegang tot de schuur.

Op 17 november 1944 stortte aan het eind van de middag een V1 neer. Op de hoek Vroonweg / Westdijk explodeerde deze. Een buurman liep een gebroken been op en diens dochtertje zwaar oogletsel. Bij verschillende boerderijen en woonhuizen was er veel materiële schade. Bij Akkerzorg stortte de voorgevel in. Deze werd toen provisorisch hersteld en bij de laatste restauratie in 2004 weer in originele staat gebracht.

M. Molendijk 69, Herkingen, molen De Dankbaarheid

Deze molen van het type grondzeiler uit 1841 is er een met geschiedenis. Bij een zware storm in 1919 belandde een deel van de kap en de wieken in het tegenoverliggende Paardengat. De molen kwam in 1960 definitief buiten gebruik en raakte in verval. Eigenaar en laatste beroepsmolenaar op deze molen C.L. Hogerwerf gebruikte de molen vanaf die tijd als pakhuis. In 1963 kocht de Kruiningse koopman A. Everdijk de molen. Hij liet in 1966 delen van het gaande werk en de twee maalkoppels verwijderen en de vrijgekomen ruimten inrichten als weekendverblijf. In de jaren zeventig van de vorige eeuw is gestart met enkele restauraties. In 1990 verkochte de toenmalige eigenaren, de gebroeders Coeleweij, de molen aan de Molenstichting Goeree-Overflakkee. Die liet de molen in 1994, 1996/1997 en in 2000 restaureren. De molen bezit Neerlands jongste Pen & Bauduinas. Deze is van 1915. De romp is in steen opgetrokken, daarna gepleisterd en gewit. Zie ook www.gomolens.nl en www.molens.nl.

N. Molendijk 65, Herkingen, De Stee van De Keizers / theetuin De Bongerd, fam. F.M. Almekinders

Tot de Tweede Wereldoorlog woonden hier de twee broers en twee zussen De Keizers, allen vrijgezel, hier. Vandaar dat Molendijk 65 bij de oudere mensen in Herkingen bekend is als de Stee van De Keizers.

Deze stee is nog een vroege en gave vertegenwoordiger van de kenmerkende monumentale Flakkeese hoeve uit de 18e eeuw. De volksmond zegt dat deze hoeve moet

O. Klinkerlandseweg 1, Herkingen, Hofstede Krammerzicht, fam. C.P. van Eck

Het huidige Krammerzicht is niet zo heel oud. Het huis werd gebouwd in 1903, de schuur in 1892. Beide gebouwen zijn aan elkaar vast gebouwd. Dit in tegenstelling tot de voorganger van de huidige stee. De oude hoeve Krammerzicht had een dwars op de schuur gebouwd woonhuis. Het was een langgerekt gebouw. Zoals voor die tijd gebruikelijk was, bevond de woonkamer zich links van de voordeur, terwijl de opkamer zich rechts daarvan bevond. Beide kamers hadden elk twee 12-ruitsschuiframen. Het bovenlicht van de voordeur bezat een elegant snijraam. Op het erf stonden verder een wagenshuur en een zomerhuis of bakkeet. De keet stond voor het hoofdhuis. Ook was er nog een vaete of koeiepit.

De poortpalen van weleer met een gestileerde tuinvaas, mode in de tijd van de Franse overheersing, geven nu verlicht toegang tot het erf.

Uitgaande van een perceelskaart uit 1758, waarop de boerderij al staat afgebeeld,

moet worden aangenomen dat de oude hoeve Krammerzicht dateerde uit het begin van de 18e eeuw. Vroeger stond de boerderij bekend als de Spookstee; er zouden onverklaarbare dingen zijn gebeurd, zoals spookverschijningen en deuren die uit zichzelf open en dicht gingen. De boerderij is een pachtboerderij en maakt deel uit van de Stichting Boedel Wittens. Op dit akkerbouwbedrijf worden aardappelen verbouwd.

P. Wellestrijpsedijk 1, Herkingen, De Klaver, fam. P. Kardux

Deze boerderij is in 1927 gebouwd in een stijl die kenmerkend is voor die tijd. Ook het - geknikte - mansardedak is kenmerkend voor die tijd en heeft een piron op de nok.

De afgeplatte gevel eindigt met een paar getrapte kantelen. Links is een erker aangebouwd, met een balkonnetje. Alle vensters hebben glas-in-loodramen in de bovenlichten. De boerderij verving een voorganger die aan de andere kant van de dijk stond, in een polder die nog wel eens onder dreigde te lopen. De nieuwe boerderij werd gebouwd in opdracht van weduwe Kardux-van der Baan. Architect was Van Oostenbrugge uit Stellendam. Men koos ervoor om in het woonhuis centrale verwarming aan te leggen. Dat was een onbekend iets in die tijd en gaf extra aanloop. Men wilde graag dit fenomeen cv van nabij bekijken.

De grote schuur was voor opslag van graan en maanzaad. Het linkerdeel was van voor naar achter ingericht als stal voor koeien en paarden. Vanwege de mechanisatie

gebouwd in 1997 en geschikt voor het bewaren van los gestort product. De zwarte schuur is gebouwd in 2009. Qua uiterlijk lijkt deze veel op de schuur die vroeger op deze plaats stond. De schuur is geschikt voor hedendaagse landbouwmachines en heeft een kistenwand voor productbewaring. Een andere, vierkante, schuur is gebouwd in 2011 en is ook geschikt voor kistenbewaring. Op het 136 ha tellende akkerbouwbedrijf worden aardappelen, uien, suikerbieten, tarwe, graszaad, erwten en kapucijners geteeld.

57. Molenkade 3, Stellendam, molen Korenlust

Deze stellingmolen met geheel witte romp steekt hoog boven het dorp uit. Deze is gebouwd nadat diens voorganger uit 1821 in november 1838 door een orkaan van zijn fundamenten was geschoven. Diverse onderdelen zijn toen hergebruikt. Tot omstreeks 1927 had de molen ook onder de stellingzolder een pelsteen. De overgebleven pelkist herinnert nog hieraan. De molenfamilie Nachtegaal heeft tot 1957 op commerciële basis graan gemalen, daarna nog enkele jaren eigenaar S.J. In 1961 kocht de toenmalige gemeente Stellendam de molen aan en restaureerde deze in 1964/1965. In 1988 werd de Molenstichting Goeree-Overflakkee eigenaar. Aan de molen zijn in 1990, 1994 en 2005 opnieuw restauraties uitgevoerd. Zie ook www.gomolens.nl en www.molens.nl.

58. Oostdijkseweg 81, Goedereede, Zeezicht, fam. A.F.A. Kamerling

Zeezicht komt al voor op een kaart uit 1698. Hoewel de boerderij niet direct aan zee lag had men vanaf de zaadzolders zicht op de Noordzee en dat verklaart zeer waarschijnlijk de naam. Er werden veel bomen om Zeezicht geplant, die als bakken dienden voor de schepen op zee.

Boerderij Zeezicht is een mooi voorbeeld van een historische verbouwing van een 17e-eeuws boerenhuis. Van oorsprong was de kopgevel de voorgevel van het huis. Dit blijkt uit de verbouwingssporen in deze gevel. Bij de bouw van de hoeve, zeer waarschijnlijk in 1671, plaatste men de voordeur, het belangrijkste kamervenster en de kelder met opkamervenster in deze kopgevel. Zoals het hoort: de opkamer rechts van de voordeur, het kamerraam links ervan.

Zoals de boerderij er nu uitziet, is de lage zijgevel op het zuiden de voorgevel geworden. De voordeur en kamervensters zijn bij de verbouwing namelijk in de zuidgevel geplaatst. Bouwsporen van een dichtgezet raam en een deur kun je nog goed zien in de kopgevel. Binnen in het huis was tot de laatste verbouwing in 2007 een doodlopend gangetje, waarop ooit de voordeur logisch aansloot.

Door de eerste verbouwing kreeg - wat grondplan en gevelindeling betreft - een voor

62. Dijkstelweg 12, Ouddorp, fam. C.W. Bezuijen

Een heel klein schilderachtig keuterboerderijtje, een zogeheten spulletje, staat aan de Dijkstelweg 12. Het huisje is zó klein dat de toegangsdeur en het toilet in de naastgelegen schuur moesten worden opgenomen.

Eigenlijk was het huisje een één-kamerwoning, met aan de achtermuur de bedstedenwand en een kleine open zolder. Het oorspronkelijke spulletje is met ijsselsteentjes in

de klei opgemetseld. Er is zover bekend twee aangebouwd en dit is in de kalk met kalkzandsteen gebeurd, behalve de punt van de relatief grote westgevel, gelegen achter het huisje. Aan die westgevel is heel goed te zien dat de oorspronkelijk veel kleinere stenen schuur naar achteren toe is vergroot en verhoogd. Door die vergroting konden grote mendeuren geplaatst worden en ontstond er een soort langsheelschuur. Aan de straatzijde werd onder een lessenaarsdak nog een klein bakhuisje aan de schuur vast gebouwd. Hier werd gekookt, emmers schoon gemaakt en de kleding gewassen. Bij de toegangsdeur zijn een tras en een wèlle te vinden. De tras ving het regenwater vanuit de dakgoten op en werd gefilterd in een grindbak. In de wèlle kwam het grondwater naar boven borrelen. Het gezuiverde regenwater werd gebruikt voor thee, koffie en om mee te koken en te wassen. Het water uit de wèlle werd onder meer gebruikt om het straatje te schuren en de ramen te zemen. Het bouwjaar van dit kleine keuterbedrijfje is niet exact bekend. Er is een koopakte van 1860 gevonden. Men mag aannemen dat de bouwtijd gedateerd kan worden aan het begin van de 19e eeuw of misschien wel de 18e eeuw gezien het gebruikte bouw materiaal.

63. Dijkstelweg 33, Ouddorp, de Overkant, Peter T. Grinwis

Tussen de zandwallen van Ouddorp ligt de Overkant, een nieuw gebouw in de vorm van een witloftrekkerij. de Overkant wil functies bij elkaar brengen die niet eerder op zo'n manier bij elkaar zijn gebracht: het is een Nieuw Concept in Ontwikkeling. Zie daarvoor ook www.deoverkantouddorp.nl. Deze nieuwe ontmoetingsplaats ligt aan fiets- en wandelroutes en biedt een grote variatie aan mogelijke invullingen. De activiteiten tot nu toe hadden allemaal een motto of een onderwerp op het gebied van cultuur, educatie of zingeving. Binnenkort wordt voor de eerste keer een huwelijk voltrokken. Bij alle activiteiten is er één gezamenlijke drager: de activiteit moet bijdragen aan een zinvoller bestaan. In samenwerking met de gemeente Goedereede wordt gewerkt aan een wijziging in het bestemmingsplan opdat in 2012 de Overkant ook kan gaan functioneren als theetuin, fiets- en wandelpleisterplaats en als verkoopruimte voor streekproducten.

